

NORGES HØYESTERETT

Den 20. september 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Utgård, Normann og Bull i

HR-2018-1777-U, (sak nr. 18-129237SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

Janne Lise Strømsnes

(advokat Øyvind Grøneng)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse i sak om konkursskarantene.
- (2) I 2015 ble det åpnet konkurs i Vestnes Båtsenter AS, hvor Janne Lise Strømsnes var styreleder. I sluttinnberetningen i 2017 foreslo bostyrer at Strømsnes ble ilagt konkursskarantene. Romsdal tingrett tok forslaget til følge og ila henne konkursskarantene ved kjennelse 25. september 2017.
- (3) Strømsnes anket kjennelsen. Frostating lagmannsrett kom til at tingrettens kjennelsesgrunner var mangelfulle slik at kjennelsen ble å oppheve. Lagmannsretten avsa den 3. mai 2018 kjennelse med slik slutning:
 - "1. Romsdal tingretts kjennelse i sak 15-098167KON-ROMS oppheves.
 2. Sakskostnader tilkjennes ikke."
- (4) I anken hadde Strømsnes gjort gjeldende at staten måtte dekke hennes sakskostnader. Lagmannsretten vurderte sakskostnadskravet etter tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav b. Etter den bestemmelsen er det et vilkår for sakskostnadserstatning at domstolen har vært "vesentlig å bebreide". Lagmannsretten kom til at feilene fra tingrettens side ikke nådde opp til denne terskelen og tilkjente derfor ikke erstatning for sakskostnader.
- (5) *Janne Lise Strømsnes* har anket sakskostnadsavgjørelsen til Høyesterett. Hun gjør i korthet gjeldende at lagmannsretten har tatt uriktig rettslig utgangspunkt. Lagmannsretten skulle ha vurdert om en analogisk anvendelse av ansvarsbestemmelsen i forvaltningsloven § 36 ledet til ansvar.
- (6) Janne Lise Strømsnes har nedlagt slik påstand:

"Prinsipalt:

1. Staten ved Justis- og beredskapsdepartementet dømmes til å erstatte Janne Lise Strømsnes sine sakskostnader med kr 21 875 med tillegg av rettsgebyr.

Subsidiært:

1. Frostating lagmannsretts kjennelse punkt 2 oppheves.

I begge tilfeller:

1. Staten ved Justis- og beredskapsdepartementet dømmes til å erstatte Janne Lise Strømsnes sine sakskostnader for Høyesterett med kr 10 000 med tillegg av rettsgebyr."

(7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en særskilt sakskostnadsanke etter tvisteloven § 20-9 tredje ledd. Anken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse, som ankeutvalget kan prøve.

(8) Forvaltningsloven § 36 første ledd har slik ordlyd:

"Når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal han tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll, eller andre særlige forhold taler mot det."

(9) Bestemmelsen får etter sin ordlyd direkte anvendelse ved avgjørelse som er truffet i forvaltningen, men flere spesielle lovregler gir den anvendelse også på saker for domstolene, jf. blant annet rettsgebyrloven § 5 b fjerde ledd, rettskjelloven § 27 femte ledd og gjeldsordningsloven § 7-5.

(10) Saken her dekkes ikke av ordlyden i forvaltningsloven § 36, og det er heller ikke lovhenviing til bestemmelsen i saker om konkurskarantene. Spørsmålet er om den kan anvendes analogisk.

(11) Ankeutvalget viser som utgangspunkt til kjæremålsutvalgets avgjørelse i Rt-1994-892 om sakskostnadsansvar i en sak om konkurskarantene. Lagmannsrettens avgjørelse ble der opphevet med følgende begrunnelse:

"Rimelighetshensyn taler klart for at saksomkostningsansvar kan pålegges staten i slike saker. Når det ikke finnes noen uttrykkelig hjemmel for dette, må et eventuelt ansvar bygges på alminnelige rettsprinsipper, slik disse har nedfelt seg i vårt lovverk. Avgjørelsen om konkurskarantene er av rent administrativ art. Selv om forvaltningslovens saksomkostningsregler ikke gjelder for domstolene, jf. lovens § 4, mener flertallet det kan være grunn til å trekke lovens § 36 og hensynene bak denne inn i vurderingen av om det vil kunne være grunnlag for omkostningsansvar. Tvistemålslovens saksomkostningsregler bygger på at den som vinner frem, i utgangspunktet skal ha dekket sine saksomkostninger. I lovgivningen forøvrig er det gitt spredte regler om anvendelse av forvaltningsloven § 36 i forbindelse med domstolsavgjørelser, som f.eks. rettsgebyrloven § 5b og rettskjelloven § 28a siste ledd."

(12) I Rt-1997-1251 sluttet kjæremålsutvalget seg til dette og tilføyde:

"Avgjørelsen om karantene treffes av skifteretten og er av rent administrativ art. Etter utvalgets syn bør staten kunne pålegges omkostningsansvar dersom konkursdebitor oppnår å få en slik avgjørelse endret i sin favør. Om en bygger på alminnelige rettsgrunnsetninger

eller på en analogisk anvendelse av forvaltningsloven § 36 første ledd, har neppe praktisk betydning. Forvaltningsloven § 36 første ledd som lagmannsretten har anvendt åpner for en nyansert bedømmelse av forholdet i den enkelte sak. Som utvalget har pekt på i kjennelsen fra 1994, er den gjort gjeldende for domstolene i andre sammenhenger. Etter kjæremålsutvalgets syn bør bestemmelsen gis analogisk anvendelse i saker om konkurskarantene."

- (13) Avgjørelsene er fulgt opp i flere saker. Disse to grunnleggende kjennelsene er fra tiden før det ved tvisteloven § 20-12 ble innført en ny regel om statens sakskostnadsansvar. Etter utvalgets oppfatning har de likevel vekt ved saker etter tvisteloven.
- (14) Bakgrunnen for innføringen av en ny bestemmelse i tvisteloven om det offentliges erstatningsansvar var behovet for en *utvidelse* av ansvaret, jf. NOU 2001: 32 A side 544–546 og Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 286–287. Tvistelovsutvalget reiste blant annet spørsmål om hvordan ansvarsreguleringen skulle være i tilfeller hvor domstolene begår feil som nødvendiggjør bruk av rettsmidler, jf. avsnitt 20.8.1 "Problemstillingen". I avsnitt 20.8.3 tok utvalget utgangspunkt i forvaltningsloven § 36 første ledd, men fant at en tilsvarende regel i domstolsprosessen ville medføre et for vidtgående ansvar for partenes prosessomkostninger. Det ble også pekt på ulikheter mellom saksbehandlingen i forvaltningen og i domstolene.
- (15) Ankeutvalget bemerker at det ikke er drøftet hvorvidt forslaget til tvisteloven § 23-12, som fikk sin endelige utforming i någjeldende § 20-12, også skulle gjelde i saker for domstolene av administrativ art hvor man tidligere hadde bygget på en analogi fra forvaltningsloven § 36. Heller ikke departementet ga klart uttrykk for dette, men understreket at § 20-12 gir en uttømmende regel for statens ansvar for de sakskostnader som en eller flere av partene påføres som følge av feil fra rettens side, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) avsnitt 22.6.5 side 286.
- (16) Ankeutvalget viser til at forvaltningsloven § 36 er gitt analogisk anvendelse i rettspraksis også etter vedtakelsen av tvisteloven, jf. Rt-2008-1401 der staten i en konkurskarantenesak ble holdt ansvarlig for sakskostnader under henvisning til Rt-1997-1251, og Rt-2009-1652 om ileggelse av sakskostnader i en sak om aktiv saksstyring av dødsboskifte.
- (17) Utvalget er etter dette kommet til at lagmannsretten skulle ha vurdert sakskostnadsansvar i samsvar med rettssetningene i Rt-1997-1251. Utvalget viser særlig til at bakgrunnen for innføringen av en ny bestemmelse om det offentliges erstatningsansvar var behovet for en *utvidelse* av ansvaret, mens anvendelsen av tvisteloven § 20-12 i saker om konkurskarantene tvert om vil føre til en innsnevring. Det vises videre til at lovgiver, som nevnt, ikke uttrykkelig har vurdert spørsmålet om omkostningsansvar i denne type saker, og til at tvistelovens sakskostnadsregler generelt bygger på at den som vinner frem, som hovedregel skal ha dekket sine sakskostnader. Avgjørelse om konkurskarantene, som treffes av tingretten, er dessuten av administrativ art.
- (18) Lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse må etter dette oppheves.
- (19) Ankende part har nedlagt påstand om tilkjenning av sakskostnader også for Høyesterett. Kravet tas til følge. Saken er motpartsløs, og det må tas stilling til hvem som skal være ansvarssubjekt. I saker om salær og fri rettshjelp, hvor forvaltningsloven § 36 er gitt anvendelse ved lov, har praksis vært at vedkommende domstol er holdt ansvarlig. Dette samsvarer etter ankeutvalgets syn godt med ansvars plasseringen i forvaltningsloven § 36 tredje ledd andre punktum om at det organ som treffer avgjørelsen, er ansvarlig. Utvalget er derfor kommet til at ansvar for sakskostnader pålegges lagmannsretten.
- (20) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens kjennelse, slutningens punkt 2, oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten ved Frostating lagmannsrett til Janne Lise Strømsnes 16 780 – sekstentusensyvhundreogåtti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Kristin Normann
(sign.)

Karl Arne Utgård
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Riktig utskrift: